

Nieuwsflits

Nieuwsflits 16, januari 2018

Beste KKNN-ers,

We wensen u veel inspiratie, energie en samenwerking in 2018, want ook dit jaar zijn er weer genoeg uitdagingen in Noord-Nederland. Welke uitdagingen heeft een woningbouwvereniging of een burgemeester in een krimpregio? We vroegen het Eric van Oosterhout, sinds vorig jaar burgemeester van Emmen en Anita Tijmsma, directeur bij woningcorporatie Acantus.

Ook voor het KKNN zijn er in 2018 weer genoeg uitdagingen. Kennis met u blijven delen en waar nodig verzamelen. Het netwerk is inmiddels al naar 1500 personen en/of organisaties gegroeid, en groeit nog steeds. Een van de onderzoeken die net voor de feestdagen uitkwam is een onderzoek naar het gevoel dat in een dorp achterblijft na het sluiten van een supermarkt. Na 2 jaar lijkt het gevoel van verlies eerder groter dan kleiner te worden in Ulrum.

En dit jaar willen we met u nadenken over de uitdagingen voor de komende jaren, ook voor het KKNN.

En natuurlijk gaan we door met de Krimpcafés, op 25 januari in Den An del en op 12 april een Kenniscafé op het provinciehuis van Groningen.

Veel leesplezier.

Elly van der Klauw
 Projectleider KKNN

Oost-Drenthe kiest eieren voor haar geld en verlangt krimpstatus

Vlak voor het kerstreces nam de Tweede Kamer nog een motie aan waarin zij de regering verzoekt om ook Oost-Drenthe officieel als krimpregio aan te merken. Die status is belangrijk want recent onderzoek toont aan dat het gebied de komende jaren tot de sterkst krimpende regio's van Nederland zal behoren. Eric van Oosterhout, burgemeester van Emmen, is blij met de motie want de middelen die bij de status horen, zijn hard nodig.

Door Eduard van den Hoff

Van Oosterhout is niet onbekend met het verschijnsel krimp. 'Ik ben voorzitter van het bestuurlijk overleg in Oost-Drenthe en die behandelt onder andere de demografische transitie', legt hij uit. 'En voordat ik naar Emmen ging, was ik burgemeester van AA en Hunze. Zij behoort samen met Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen tot de vier krimp gemeenten van Drenthe.' Heb je het over imago, dan is het voor gemeenten wel even slikken voordat je een krimpstatus aanvraagt, bekent Van Oosterhout. 'Maar de vier gemeenten hebben toch instemmend gereageerd en trekken gezamenlijk op. Belangrijk, want er zijn veel middelen nodig om de krimp te bestrijden. Voor bijvoorbeeld de aanpak van overtollige huurwoningen of maatschappelijk vastgoed.'

- Het is even slikken voordat je een krimpstatus aanvraagt -

Samenhang

'Als belangrijkste opgave zie ik het formuleren van een samenhangend pakket van maatregelen in antwoord op krimp', benadrukt Van Oosterhout. 'We moeten niet geïsoleerd kijken naar onderdelen als arbeidsmarkt, onderwijs, huisvesting of vastgoed. Onze aanpak vergt samenhang! Van belang is ook dat we aansluiting zoeken bij de overige krimp regio's in Nederland. Vaak gaat het om repeterende kwesties en daarom kunnen we van elkaars kennis profiteren.'

Apocalyptisch beeld

Onderzoek mag dan uitwijzen dat de Drentse bevolkings- en huishoudensdaling voor de komende 23 jaar tot de hoogste van Nederland zullen behoren, Van Oosterhout ligt er niet wakker van. 'Een apocalyptisch beeld is voor mij niet aan de orde. Het is hier altijd wel rustig geweest. En het is toch bovenal een schitterende omgeving om te wonen', relateert hij. 'Ik zag het al in mijn tijd als burgemeester van AA Hunze: door een dalende bevolking verloor een dorp haar school of voetbalvereniging. Dat was me wat! Maar daarmee is het dorp niet ten dode opgeschreven. De kinderen kunnen ook een dorp verderop naar school en de voetbalclub kan fuseren met een andere club. Wel zul je de lege schoolgebouwen of verlaten voetbalvelden een nieuwe bestemming moeten geven.'

Groeiscenario's

Na jaren van recessie klimt de economie in rap tempo uit het dal. Liggen nu de groeiscenario's ook weer op de loer? 'Nee hoor', antwoordt Van Oosterhout, 'het aantrekken van de economie zegt niks over aantallen inwoners. Het schip dat Randstad heet, mag dreigen te kapseizen, toch zullen daar altijd meer mensen naartoe trekken dan naar Noordoost-Nederland. Emmen gaat niet op weg naar de 120.000 inwoners. Wel naar 100.000. Niet omdat de burgemeester dat zegt, maar omdat het gewoon een feit is.'

Verkiezingsprogramma's

De gemeentelijke verkiezingen staan voor de deur. Ook in krimpgebieden roepen sommige verkiezingsprogramma's dat extra woningen nodig zijn om gezinnen en jongeren meer kansen te bieden. Van Oosterhout: 'Je kunt dat wel opschrijven in je programma, maar daarmee is het nog geen realiteit. Het is voor mij vrij simpel: is er een behoefte, dan zal de markt dat ook wel oppakken. Maar het is zeer de vraag of die behoefte er wel altijd is.'

Burgemeester Eric van Oosterhout.
 Foto: Gemeente Emmen

Kwaliteit, leefbaarheid en betaalbare woningen

In november vorig jaar spraken het KKNN, de woningbouwverenigingen in het noorden en de landelijke vereniging van woningcorporaties Aedes elkaar over de belangrijkste opgaven voor de toekomst. Uit dit overleg is een werkgroep ontstaan die kijkt naar de woningmarkt in Noord-Nederland. Directeur van woningcorporatie Acantus Anita Tijmsma vertelt over de belangrijkste uitdagingen van deze werkgroep.

Door Nynke Koornstra

Het neerzetten van geschikte woningen

Voor Acantus is het vooral belangrijk om betaalbare woningen beschikbaar te stellen op de juiste plek met goede kwaliteit. De woningcorporatie kijkt naar de woonwensen van de huidige en toekomstige huurders. Tijmsma vertelt: 'De doelgroep wil graag bij voorzieningen wonen en omdat de huishoudens steeds kleiner worden, is passende woonruimte aan verandering onderhevig.' Naast grondgebonden gezinswoningen zal de vraag naar appartementen of kleinere, duurzame betaalbare woningen toenemen. En aan de andere kant de vraag naar oudere eengezinswoningen in de toekomst afnemen. Tijmsma licht toe: 'Het is voor Acantus belangrijk dat kwetsbare doelgroepen goed en betaalbaar kunnen wonen in Noord- en Oost-Groningen. Daarbij zijn de kwaliteit en de leefbaarheid van de woningen belangrijke issues.'

Groeimarkt versus krimpmarkt

Met slechts 20% aan sociale huurwoningen beslaat de opgave van de corporaties slechts een relatief klein deel van de woningmarkt in Noord-Nederland. Daarom werkt Acantus samen met gemeenten, ontwikkelaars, zorgpartijen, ondernemers en andere woningcorporaties om de woningmarkt in balans te houden. Volgens Tijmsma vraagt een groeimarkt om andere oplossingen van een woningcorporatie dan een krimpmarkt. Ze legt uit: 'Afstemming over vraagstukken als kwaliteit en kwaliteit van woningen is noodzakelijk. Creatieve oplossingen moeten de leefbaarheid en betaalbaarheid van woningen in krimpgebieden op peil houden.'

Foto: Anita Tijmsma

Duurzaamheid, kennisdeling en de inzet financiële van middelen

De nieuwe werkgroep, die is voortgekomen uit het overleg met diverse corporaties, probeert tot een gezamenlijke agenda te komen waarmee de woningmarkt zo passend mogelijk bij de demografische ontwikkelingen in Noord-Nederland wordt gemaakt. Met andere corporaties en partijen kijkt de werkgroep naar kwesties als duurzaamheid, betaalbaarheid, kennisdeling en de inzet van financiële middelen bij dure en emotionele kwesties als sloop. Volgens Tijmsma is samenwerken in krimpgebieden noodzakelijk, zowel als corporaties onderling, maar ook op dorp- en wijkniveau met de partijen die in de wijk aanwezig zijn. Ze concludeert: 'Ik geloof in een netwerkstrategie en co-creaties maken, of dat nu met de aannemers is of met zorgpartijen. In krimpgebieden is de markt dunner en de financiële kwetsbaarheid groter, dus je hebt elkaar ontzettend nodig.'

Met de SPAR ging meer dan een supermarkt dicht in Ulrum

Het sluiten van voorzieningen op het platteland gaat gepaard met een gevoel van verlies, verandert, en zelfs na verloop van tijd als de meeste praktische problemen zijn opgelost, blijft dat gevoel van gemis en kan het zelfs toenemen. Onderzoek van Joost Gieling en Tialda Haartsen van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen vraagt hier aandacht voor.

Door Elly van der Klauw

In het Groningse Ulrum sloot in 2015 de laatste supermarkt. Twee jaar later lijkt het probleem van de boodschappen te zijn opgelost, maar is het gevoel van de SPAR er nog. Mogelijk hangt dit samen met het verdwijnen van meerdere voorzieningen in dit dorp, en met de sociale plaats en status die een winkel heeft voor een dorp in een krimpgebied. En dat is voor veel voorzieningen meer dan alleen de winkel-, school, of caféfunctie.

Zowel in 2015 als in 2017 zijn de dorpsbewoners in Ulrum ondervraagd over de sluiting van de winkel. Het onderzoek van Gieling en Haartsen maakt duidelijk dat het 'praktische' probleem van de sluiting op individueel niveau twee jaar later goed is opgelost. De meerderheid van de respondenten heeft in de supermarkten in Leens, een buurdorp op drie kilometer afstand van Ulrum, een alternatief voor de SPAR gevonden. De rijdende supermarkt in Ulrum wordt vooral bezocht door mensen die eerder vaak naar de SPAR gingen.

Wel wordt de sluiting vervelend gevonden door oudere en minder mobiele inwoners van Ulrum, die relatief veel gebruik maakten van de SPAR. Het is daarom belangrijk volgens de onderzoekers om bij het verdwijnen van voorzieningen voor zulke kwetsbare groepen mensen toereikende alternatieven te organiseren, zoals hulp met vervoer naar een supermarkt in een buurdorp.

Een supermarkt is echter niet alleen een plek om boodschappen te doen, maar functioneert ook als ontmoetingsplaats (sociale functie). Bovendien heeft een supermarkt een symbolische betekenis voor de status en de identiteit van een dorp. Vergeleken met het onderzoek in 2015 blijkt dat het gevoel van de SPAR voor de identiteit van het dorp zelfs sterker is geworden. Mogelijk worden mensen zich meer bewust van het symbolische belang van een voorziening op het moment dat deze verdwenen is. Het kan ook zijn dat het makkelijker is om een oplossing voor het praktische probleem te vinden ('waar doe ik nu mijn boodschappen'), dan voor het gemis van de voorzieningen om het dorp als geheel. De onderzoekers bevelen daarom op te nieuwe activiteiten te ondernemen om het sociale en symbolische verlies van een voorziening op te vangen.

Het gehele onderzoek naar het verdwijnen van de SPAR vindt u op onze website.

Gesloten Spar in Ulrum

Agenda

Donderdag 25 januari 2018

Krimpcafé: Democratische Uitdagingen
 Cultuurerf Andledon, Den An del
 meer info

Donderdag 1 februari 2018

Symposium Staat van Friese Jongeren
 Neushoorn, Leeuwarden
 meer info

Donderdag 12 april 2018

Kenniscafé over onderzoek
 Provinciehuis, Groningen
 meer info